PETRA Obchod s cirkevnými potrebami a knihkupectvo má na sklade

PREŠOV, ul. SRR 1

Pravoslávny katechizmus (slov.)	9,—
Fencik: **Liturgika** (rus.)	3,80
Patriarcha Alexij: **Výběr z díla** (český)	10,—
Patriarcha Sergij: **O spasení** (slov.)	10,—
Metropolita Nikolaj: **Výňatok z diela**	12,—
Doc. Pružinský: **Patrológia I. a II. diel**	101,—
Metr. Jelevferij: **Na Božej nive** (rus.)	7,60
Cirkevné právo	37,—
Homiletika	10,—
Dr. Kačur I.: **Stručný prehľad cirkevnej archeológie**	15,—
Dr. Kernaševič: **Všeobecný typikon**	16,—
Praktický trebník	40,—
Základné bohoslovie	24,—
Dr. Š. Balogh: **Úvod do filozofie**	10,—
Prot. P. Aleš: **Cirkevné dejiny**	95,—
Pravoslávny katechizmus (český a rus.)	10,—
Služebník (cirk. slovanský)	60,—
Istorija pravosl. cerkvi (rusky)	4,—
Teologický zborník IV.	52,—
Teologický zborník V.	60,—
Dr. P. Kernaševič: **Zrovnávacie bohoslovie**	112,—

Budúce číslo vyjde 10. novembra 1977

Vydáva: Pravoslávna cirkev v Československu, Prešov, v CN Bratislava. Redakcia: Prešov, Slovenskej republiky rád č. 1, tel.: 313 79. Vedie redakčná rada. Vedúci a zodpovedný redaktor prot. dr. Š. Pružinský. Technický red. prot. R. Ferenc. Vychádza 12-krát do roka. Tlačia Dukliánske tlačiarne, národný podnik, Prešov. Ročné predplatné 12 Kčs, jednotlivé číslo 1 Kčs. Rozširuje PNS. Objednávky prijíma každý poštový úrad a doručovatel. Zahraničnú objednávku treba adresovať: PNS — Ústr. expedícia tlače, Bratislava, Gottwaldovo nám. č. 18 — Povolené SÚTI 15/18 z 27. 12. 1972.
Číslo indexu 49 442.

ODKAZ sv. CYRILA A METODA

ROČ. XXIII. — MESAČNÍK PRAVOSLÁVNEJ CIRKVI — č. 10/1977

Ekumenické obzory

V dňoch 12.—18. septembra 1977 sa v Prahe konalo zasadnutie „Biblického seminára Svetovej rady cirkví", na ktorom sa zúčastnili pravoslávni teológovia a niekoľko expertov. Seminár posudzoval otázku významu sv. liturgie v živote kresťanov, evanjelizáciu a iné otázky s týmto spojené. Seminár sa konal na pozvanie našej cirkvi. Predseda Českej ekumenickej rady dr. V. Schneberger (metodistická cirkev) srdečne privítal účastníkov seminára a informoval ich o našej spoločnej biblickej práci. Obsažným prejavom odpovedal metropolita Emilianos (ekumenický patriarchát), ktorý zdôraznil význam ekumenickej činnosti a osobných kontaktov členských cirkví SRC. Vyjadril uspokojenie nad tým, že seminár na naše pozvanie zasadá v Prahe. Metropolita Dorotej podčiarkol význam seminára a poukázal na vzácne pochopenie Českej ekumenickej rady.

Dňa 15. 9. t. r. deväťčlennú delegáciu seminára prijali na Ministerstve kultúry ČSR, riaditeľ Sekretariátu pre veci cirkevné dr. F. Jelínek, dr. K. Hrůza, gen. tajomník SSR pre veci cirkevné dr. K. Homola a iní. Dr. Jelínek úprimne privítal účastníkov seminára a poukázal na súčasnú potrebu spoločne budovať mier. Vedúci seminára prof. Ion Bria podrobne informoval o úlohách seminára a poďakoval za preukázanú pozornosť. Predstavitelia ľudovej moci zotrvali s delegáciou v dlhšom rozhovore.

Keď boli naše dojmy z Biblického seminára ešte živé, zažilo naše ekumenické bratstvo ešte jednu významnú udalosť. Dňa 20. septembra Bohoslovecká fakulta Jána Amosa Komenského (českobratská evanjelická cirkev) udelila čestný doktorát teológie biskupovi Jednoty bratskej A. Urlichovi za jeho ekumenické úsilie. Biskup Urlich pracoval v zahraničnom odboji proti nemeckým okupantom. Medzi Jednotou bratskou a našou pravoslávnou cirkvou jestvujú významné ekumenické kontakty, ktoré môžu byť príkladnými.

Na akademickom akte sa za našu cirkev zúčastnil metropolita Dorotej, ktorý blahoželal dr. Urlichovi za našu cirkev a za našu Pravoslávnu bohoslovecku fakultu. Na mnohaja lita! M. D.

Presvätá Bohorodička, ochraňuj nás!

Svätá pravoslávna cirkev s modlitbami a pokorou spomína udalosť, dávnu udalosť vo Vlachernskom chráme, keď Prečistá prestrela svoj svätý omofor nad modliacimi sa ľuďmi, kresťanmi, ktorým hrozila záhuba od Saracénov. Na pamiatku tejto udalosti bol gréckou pravoslávnou cirkvou ustanovený sviatok, čo však neznamená, že ochrana Prečistej sa nevzťahuje i na nás, na celé ľudské pokolenie, na všetkých pravoslávnych kresťanov, ktorí chcú žiť podľa viery a v počestnosti. Prečistá sa za nás modlí teraz práve tak, ako sa modlila za ľud zhromaždený vo Vlachernskom chráme. Vtedy ju ľud videl. My, hoci ju nevidíme, predsa veríme, že stojí pred svojím Synom a naším Bohom a modlí sa a prosí za všetkých nielen v chrámoch zhromaždených, ale za všetkých kresťanov pravoslávnych. Modlí sa a prosí a jej prosby budú vypočuté, ak sa na ňu obrátime s prosbou o pomoc ako na našu nebeskú Matku, s vierou, láskou a nádejou, že nám pomôže. V chorobách, zármutku a v smútku má pre nás vždy pochopenie a večne nás chráni. Všetkým, ktorí sa utiekajú pod jej svätý omofor v ťažkej chvíli svojho života, podá ruku a pomoc. Stará sa o všetkých kresťanov, ktorí potrebujú jej pomoc, ale oroduje najmä za nás, pravoslávnych kresťanov. Naši spravodliví predkovia sa vždy utiekali k jej spasiteľnému omoforu a nikdy nikto neodišiel od nej nepotešený. S nádejou na Božiu Matku prekonávame všetky pokušenia na ceste k spáse a prichádzame do prístavu života večného. Matka Božia nás sprevádza po tejto ťažkej ceste ako matka milujúca svoje deti, pozná nás lepšie než my sami seba a želá si pre nás len to najlepšie, plačúcim otiera slzy, potkýňajúcich sa dvíha z prachu, chráni tých, ktorým sa krivdí . . .

Povzniesme preto i dnes naše modlitby k Prečistej Márii, Mat-

ke Božej a poprosme ju, aby za nás orodovala pred Bohom a nezbavovala nás svojej ochrany. Nezabudnime, že ak chceme si zachovať možnosť jej ochrany, ochrany pod omoforom Kráľovnej neba, musíme sa kajať, aby sme boli ospravedlnení i v tomto i v budúcom živote. Modlime sa, aby prikryla svojím svätým omoforom všetkých ľudí, ktorí hľadajú jednotu, bratstvo a pokoj, aby na našej planéte definitívne zavládla láska, mier a spravodlivosť medzi všetkými ľuďmi.

† Cyril, biskup michalovský

Osobné dojmy z Moskovskej všenáboženskej konferencie

„ZA TRVALÝ MIER, ODZBROJENIE A SPRAVODLIVÉ VZŤAHY MEDZI NÁRODMI"

Čím viac sme časovo oddelení od ukončenia Svetovej všenáboženskej konferencie, tým viac sa mi zdá, že som pod dojmom jej priebehu a vecných výsledkov. Vynikajúce záverečné dokumenty neboli nadobudnuté ľahko. Ich náplň prechádzala veľmi starostlivou a dôkladnou prípravou tohto mierového fóra, jedinečného svojho druhu, na čele s iniciátorkou, moskovskou patriarchiou.

Od začiatku mierového hnutia bola ruská pravoslávna cirkev veľmi naklonená mierovým a humánnym ideám. Preto sa rada zapojila do tohto diania. Ačkoľvek nadobudla veľkú prax v mierovom hnutí a vychovala vynikajúce kádre, predsa si privolala na pomoc široké vrstvy vynikajúcich mierových činiteľov a spolu s nimi sa dobre pripravila. Na všetkých zasadaniach prípravného výboru odzneli referáty prepracované do detailu. Patriarcha Pimen, metropolita Juvenalij a iní teológovia ruskej pravoslávnej cirkvi svojimi referátmi vlastne poslúžili základnému priebehu konferencie. Referáty a diskusie len vniesli svoj názor z vlastnej práce v mierovom hnutí, ktorý rozšírili a doplnili. Tak sa vytvorila „mierová stratégia" pri úplnom rešpektovaní názorov delegátov konferencie, čo dalo konštruktívnu náplň diskusii v pracovných skupinách.

Rôzne kresťanské a nekresťanské náboženstvá majú svoj špecifický názor na mierové hnutie, často nie celkom správny, ktorý bolo treba na konferencii uviesť na správnu mieru. Delegáti rôznych náboženstiev boli predstaviteľmi buď masy svojich veriacich, alebo malých skupiniek, ale všetci si uvedomili, že zachovanie svetového mieru nie je výlučne vecou kresťanských cirkví, ale všetkých náboženstiev. Od tejto konferencie budú všetky náboženstvá koordinovať svoju prácu v mierovom hnutí, vymieňať si názory a doplňovať si vzájomne svoje skúsenosti. Som presvedčený, že to bude mať účinnú odozvu v širokých vrstvách verejnosti.

Konferencia zachytila v hlavnom referáte, koreferátoch a v diskusii takmer všetky aktuálne otázky a problémy súčasnej medzinárodnej situácie. Účastníci sa zvlášť aktívne prihlásili o podporu OSN vo všetkom, čo smeruje k blahu celého ľudstva. V diskusiách a vo voľných debatách som nadobudol dojem, že treba zriadiť účinnú kontrolu nad obchodom so zbraňami a pôsobiť na rozpustenie všetkých vojnových blokov, o čom všetkom treba často a naliehavo písať v našej tlači, takisto o práci žien v mierových akciách. Treba vychovávať ušľachtilého a statočného človeka, ktorý by pochopil požiadavky doby a snahy tých ľudí, ktorí sa usilujú darovať svetu veľký dar — svetový mier. Usudzujem, že by sa to mohlo podariť, keď som videl delegátov konferencie, ako spontánne schvaľovali záverečné dokumenty konferencie, ktoré presvedčivo hovoria, že hlas všetkých náboženstiev bude účinný.

Z tejto konferencie jej účastníci získali dôležité poznatky pre vlastnú mierovú prácu. Všetkých nás ešte viac naplnilo náboženské vedomie o povinnostiach, ktoré máme z nášho náboženského presvedčenia: kráčať v svojej činnosti cestou pokoja a spravodlivosti, vychovávať členov našej cirkvi tak, aby vedeli vystupovať proti narušovaniu úprimnej lásky, pravdy v pozemskom živote a aby vedeli brániť humánne záujmy ľudstva. Treba nám bojovať za pokojný a šťastný život celého ľudstva, pomáhať jeho vývoju a sociálnej spravodlivosti.

Keď myslím na túto cennú udalosť, vidím, že dojmy z nej mi poslúžia ako impulz do ďalšej mierovej činnosti v našej slobodnej socialistickej domovine, ktorá si zvolila mierovú cestu k budovaniu spoločného blahobytu pre našich občanov pri socialistickom usporiadaní spoločnosti.

Konferencia nám dala nový elán do mierovej práce a teraz s radosťou pristupujeme k prípravám V. Všekresťanského mierového zhromaždenia, ktoré bude v Prahe na budúci rok. Takéto stretnutia nám umožňujú kráčať vpred až k úplnému víťazstvu mieru na celom svete.

† Dorotej, metropolita pražský a celého Československa

„Lebo som blízky pádu; a moja bolesť predo mnou je stále. Veď svoju vinu vyznávam; utrápený som pre svoj hriech. Silní sú tí, čo bez príčiny napádajú ma, mnoho je mojich neprajníkov zlovoľných. A tí, čo dobré odplácajú zlým, obviňujú ma, bo sa snažím za dobrým. Neopusť ma, ó, Hospodine! Bože môj, nevzďaľuj sa odo mňa! Poponáhľaj sa mi pomôcť, ó, Pane, moja spása!" (Žalm 38, 18—23).

Za arcibiskupom Makariosom III.

Dňa 3. augusta 1977 sa do sveta rozletela smutná správa o úmrtí **predstaviteľa pravoslávnej cirkvi na Cypre, Jeho Blaženstva arcibiskupa Makariosa III., prezidenta Cyperskej republiky.** Nebohý bol jediným predstaviteľom cirkvi, ktorý viedol súčasne múdro i svoju vlasť. Preto ho jeho ľud ľúbil a vkladal mu do rúk svoj osud. Dejiny Cypru sú búrlivé už od dôb prvej zvesti evanjeliovej, **ktorú na ostrov priniesol apoštol Barnabáš. Cirkev pravoslávna tu má takmer dvetisícročné trvanie.** Cyprus je krásny a priťahoval vždy uchvatiteľov: Turkov, Arabov, Angličanov, ktorí ostrov vyhlásili r. 1925 za svoju kolóniu. Ľud začal bojovať. Budúci arcibiskup Makarios (svetským menom Michael Christodulos Muskos, nar. 1913) získal vyššie vzdelanie v Aténach, **r. 1947 bol rukopoložený na biskupa a stal sa metropolitom kitijským.** Po smrti predstaviteľa pravoslávnej cirkvi na Cypre Makariosa II., **bol dňa 20. októbra 1950 zvolený za arcibiskupa cyperskej pravoslávnej cirkvi s menom Makarios III.** Vtedy rozvinul svoju vlasteneckú činnosť, za ktorú bol väznený a vyhnaný z krajiny. Grécke obyvateľstvo, ktorého je vyše 81 %, žiadalo úplnú nezávislosť ostrova. R. 1956 bol arcibiskup Makarios a niekoľko metropolitov znovu uväznení na rok, potom sa však nesmeli vrátiť do svojej vlasti. **V zahraničí vyvíjali veľkú osloboditeľskú činnosť, Makarios vystupoval i v OSN. Roku 1959 sa stal Cyprus slobodným. Vladyka Makarios sa vrátil k svojmu národu, svojmu stádu s palmovou ratolesťou mieru. 13. 12. toho istého roku bol zvolený prezidentom Cypru jednomyseľne.**

Arcibiskup Makarios sa usiloval o odstránenie následkov koloniálnej vlády i o zlepšenie postavenia cirkvi na ostrove. **Mal mnoho nepriateľov, ktorí ho chceli usmrtiť.** Boh ho však ochránil, najmä v hrôzyplných dňoch **r. 1974, keď musel odísť do zahraničia a znovu slovom bojovať za svoju vlasť.** Jeho prejavy mu získali veľa prívržencov. Prezident sa mohol nakoniec vrátiť. **Zomrel vo svojej vlasti.**

Rodí sa málo ľudí s takou oddanou láskou k svojmu národu. **Arcibiskup Makarios splnil evanjeliové prikázanie o láske a obetavosti** (Ján 15, 13). Nežil pre seba, ale pre cirkev a svoj ľud, čím urobil svoju pamiatku na zemi večnou. Vošiel do nebeskej cirkvi medzi vybraných pred tvár Božiu, aby si odpočinul od veľkej práce v cirkvi pozemskej. **Budeme sa za neho modliť, aby mu Boh daroval nevädnúci veniec slávy.**

M. D.

Pravoslávie očami uskutočňovateľa myšlienky „evanjelickej katolicity"

(NA 10. VÝROČIE ÚMRTIA F. HEILERA)

„Vzrastajte v milosti a poznaní nášho Pána a Spasiteľa Ísusa Christa! Jemu sláva teraz i vo večnosti!" (2 Pt, 3, 18).

Pred desiatimi rokmi, dňa 27. apríla 1967, odišiel v Mníchove do večného odpočinutia k Pastierovi a Biskupovi našich duší najoddanejší žiak, priekopník apoštolátu všekresťanského zmierenia, švédskeho primasa dr. Nathana Söderbloma, uppsalského arcibiskupa, ktorý spolu s dr. J. Mottom známym pracovníkom svetovej organizácie kresťanskej mládeže a štedrým mecénom prekladu pravoslávnych liturgických kníh do angličtiny, stál pri kolíske dnes mohutne rozvinutého ekumenického hnutia ako jeho iniciátor a neúnavný pracovník, profesor zrovnávacích dejín náboženstva a náboženskej filozofie na univerzite v Marburku dr. Friedrich Heiler, zaslúžilý objavovateľ pravoslávia pre západných kresťanov a jeho porozumenia plný jemnocitný vykladač.

Uplynulých desať rokov od Heilerovej smrti po ťažkej chorobe vo veku sedemdesiatšesť rokov bolo spoľahlivou previerkou životnosti a ním hlboko prepracovanej ekumenickej myšlienky „evanjelickej katolicity", ktorej náplň videl on ako rodilý rímsky katolík, vyrastajúci pod vplyvom katolíckeho modernizmu, filozoficko-teologického systému, usilujúceho sa na rozhraní 19. a 20. stor. prekonať náboženskú a cirkevnú krízu hľadaním istôt a zábezpeky viery proti vtedajším nedorozumeniam pri riešení otázky pomeru viery k vede a naopak, a napokon ako nepredpojatý konvertita do evanjelickej cirkvi augsburského vyznania bez úzkoprsej a výlučnej viazanosti sa na svoju novú konfesiu v organickom spojení najcennejších hodnôt katolíckeho a evanjelíckeho dedičstva, vnímavo sa pritom učiac čerpať i z bohatého pokladu liturgického života a myšlienkových hlbín pravoslávia, vybu-

dovaných na učení cirkevných Otcov, ktorí premietali do súčasného života zvesť Evanjelia v sviežich podobách. Heiler videl v pravosláví zdroj obnovy pre dnešné kresťanstvo. Pravoslávna oddanosť Cirkvi ako predpokladu pravdy a spasenia, súvislosť pravoslávia s dobou apoštolskou, jeho biskupské zriadenie bez rímskeho absolutizmu, jeho kultická krása a bohatstvo javili sa mu ako živé spojivo, ktoré môže dnes spájať k užšej spolupráci a k vzájomnej službe kresťanov najrôznejších vyznaní, od luteránskych a kalvínskych protestanov cez anglikánov a starokatolíkov až k rímskym katolíkom.

Na uskutočňovanie ekumenickej myšlienky „evanjelickej katolicity" založil F. Heiler pred polstoročím Evanjelické františkánske bratstvo nasledovania Christa, ktoré riadil až do konca svojho plodného života. Bratstvo združuje evanjelikov túžiacich po naplnení duchovného odkazu sv. Františka z Assisi, povahove a duchovne tak blízkeho ruskému svätcovi Sergijovi Radonežskému, zakladateľovi Trojicko-Sergijevskej lávry v Zagorsku pri Moskve. Obidvaja boli od prirodzenosti hlboko zbožní, obidvaja celým srdcom úprimne sa oddali Christu a v životopisoch obidvoch sa vyskytuje celý rad drobných, navzájom si podobných rysov. O obidvoch, milovníkoch chudoby a prírody, platili Spasiteľove slová: „Blahoslavení čistého srdca, lebo uvidia Boha" (Mt 5, 8). Obidvaja žili ideálu chudoby, čistoty a poslušnosti, o ktorom F. Heiler napísal: „Nie je to nič iné ako starý kresťanský ideál, t. j. prosté nasledovanie Christa, ktorému svet nerozumie a ktoré je svetu na pohoršenie. Všetky náboženstvá a najmä kresťanstvo vyžadujú v podstate statočnosť lásky, odovzdanosti, obetavosti, odriekania, trpezlivosti a nesenia kríža... Nesme preto do sveta, v ktorom neustále horia plamene nenávisti, lásku Isusa Christa, lásku Toho, ktorý na kríži rozopäl svoje ramená, aby objal všetkých ľudí, i svojich najväčších nepriateľov. Bojujme za Christovo kráľovstvo, ktoré je kráľovstvom pravdy a lásky, kráľovstvom spravodlivosti a pokoja!". V tomto zmysle znie tiež sľub poslušníka — novica, keď je po skúšobnej dobe prijatý do bratstva. Sľubuje v ňom, že bude „chodiť v pokore pred Bohom a pred bratmi, vo vnútornej slobode od pozemských majetkov, v čistote tela a duše, v ochotnej poslušnosti voči nad riadeným, v obecenstve jednej, svätej, všeobecnej, apoštolskej cirkvi, vo svätej Božej radosti, v služobnej a obetavej láske k všetkému stvoreniu ..", aby tak všeobjímajúca láska dodala povahu láskavosti celému tónu jeho života, ako tomu bolo v živote sv. Františka z Assisi i sv. Sergija Radonežského.

Uskutočňovaniu Heilerovho a Söderblomovho ideálu „evanjelickej katolicity", ktorým je syntéza reformačnej viery, liturgických motívov katolíckych i pravoslávnych a biskupského princípu starokresťanského, slúži i druhé Heilerom založené bratstvo, ktoré sa dnes nazýva Evanjelické ekumenické bratstvo Jánovo, ktoré chce byť mostom medzi rozdelenou Cirkvou, ako sa o to usiloval svojím životným dielom jeho zakladateľ.

Tomuto cieľu venoval prof. F. Heiler svoju priekopnícku a originálnu štúdiu Východný a západný katolicizmus, ktorá je dokladom jeho hlbokého záujmu a jemného pochopenia pre svojbytnosť a klasické hodnoty pravoslávia. Štúdia vyšla r. 1926, teda po uplynutí temer jedného roku od kongresu evanjelického a pravoslávneho kresťanstva v Štokholme, ktorého hlavné zasadnutie sa konalo pri príležitosti šestnásťstoročného výročia ekumenického snemu v Nicei r. 325 v temer vtedy osemstoročnej uppsalskej katedrále, kde alexandrijský patriarcha prečítal v šťastnom pohnutí Nicejsko-carihradské vyznanie viery v gréckom origináli a uppsalský arcibiskup N. Söderblom predniesol historicky pamätnú kázeň. V nej charakterizoval pravoslávnu cirkev ako cirkev sv. Jána, Pánovho miláčika. Túto Söderblomovu charakteristiku chápeme dnes ako povinnosť a poslanie pravoslávia presadzovať v medzicirkevných stykoch a rozhovoroch realizáciu liturgickej výzvy: „Milujme druh druha, aby sme jednomyseľne vyznávali!" a nutnosť súčasne nestrácať zo zreteľa skutočnosť, že Peter, Pavel a Ján boli všetci rovnako učeníkmi Isusa Christa a že sa rovnako hlásili všetci k tomuže Christovi a Spasiteľovi a Jemu verne slúžili.

Doba konania ekumenickej konferencie v Štokholme a uverejnenia Heilerovej štúdie bola dobou, v ktorej sa prelomili ľady predpojatosti a ignorovania pravoslávia, považovaného dosiaľ za strnulý a skamenelý útvar bez akejkoľvek životaschopnosti. A tu naraz prof. F. Heiler vyjadril vo svojej objavnej štúdii vrelé sympatie a hlbokú úctu k pravosláviu a prejavil svoju skalopevnú vieru v trvalý prínos pravoslávia pre rozvoj celého kresťanstva v blízkej budúcnosti, v čom mu dáva dnes plne za pravdu plodná účasť pravoslávia na medzicirkevných a všenáboženských rokovaniach a akciách ustanovizní celosvetového významu a najmä jeho podnetný vplyv na obnovu rímskej liturgie i liturgického života v iných cirkvách a náboženských spoločenstvách, ktorá je v podstate návratom k pôvodnej tradícii a k živým koreňom a prameňom pochádzajúcim od Christa a z Jeho Evanjelia. Ocenil v nej predovšetkým jedinečné hodnoty pravoslávneho kultu, ktorým, ako doslovne hovorí, „vznešenosť onoho sveta vyžiaruje do skutočnosti tohto sveta a uchvacuje veriaceho do sfér nepominuteľného a večného".

Širokému okruhu záujemcov o liturgický život sprístupnil svoj prenikavý pohľad na božskú liturgiu v spisku Hlavné tvary kresťanskej bohoslužby, v ktorom podal výstižný rozbor jednotlivých typov kresťanskej bohoslužby. Každý z nich hodnotí s plným pochopením pre jeho zvláštny ráz. Všetky bohoslužobné typy však vidí spojené ako prejavy jedného dejinného javu, ktorý sa rôzne utvára rôznym vývojom a prostredím.

Trvalú platnosť má Heilerovo objektívne videnie chválorečiaceho a vzývajúceho prvku byzantskej liturgie ako podstatného rysu bohoslužby pravoslávnej cirkvi, o ktorej je presvedčený, že je prvotnému kresťanstvu najbližšia, pokiaľ ide o vonkajšiu stavbu, obsah a podobu modlitieb. V rozdelení božskej liturgie na liturgiu katechumenov a na liturgiu veriacich sa podľa

neho zachovalo rozdelenie starokresťanskej bohoslužby na dve časti. Taktiež na základe výsledkov svojich štúdií dospel k uzáveru, že nejedna formula, ako napr. biskupovo pozvanie k Baránkovmu hodu a jeho prijatie zhromaždením veriacich, nejedna doxológia, čiže slávoslovie a veľké modlitby prihovárania sa zostali vo východnej liturgii bez zmeny.

O pneumatologickom — božským duchom všetko prenikajúcom a oživujúcom ráze východnej liturgie a jej adoračnom — vzývajúcom a chválorečiacom charaktere hovorí autor takto: „Ešte rukolapnejšiu záruku Christovej spasiteľnej a milostiplnej prítomnosti dostáva zhromaždenie veriacich v daroch chleba a vína, premeňovaných modlitbou kňaza na telo a krv Pána. Pokornými slovami volá kňaz k Bohu za zoslanie Jeho svätého Ducha na pripravené dary, toho istého Ducha, ktorý zostúpil kedysi pri Jordáne na Isusa a taktiež na prvé Turíce na apoštolov, prosí za to, aby prinesené dary urobil spôsobilými na to, aby boli telom a krvou Christovou. V niektorých liturgiách je to tiež večný Logos, ktorého zostúpenie sa vyprosuje na živly Večere Pána. Modlitebným slovom kňaza, tzv. epiklézou, uskutočňuje sa veľký div premenenia; v okamihu, keď sa končí modlitba za zoslanie sv. Ducha, neleží na stole viac obyčajný chlieb a obyčajné víno, ale opravdivé telo a pravá krv jednorodeného Božieho Syna... Pneumatický ráz východnej liturgie prejavuje sa nielen v poňatí premenenia živlov, ale ešte viac v úlohe, ktorá pripadá v liturgických modlitbách vzývaniu, chválorečeniu a vďakyvzdávaniu. „Teba ospevujeme, Tebe dobrorečíme, Tebe ďakujeme a k Tebe sa modlíme, Bože náš!" Táto odpoveď zboru je najlepším a najvýraznejším vyjadrením modlitebného ducha východných liturgií. Prosba ustupuje úplne do úzadia. Zhromaždenie veriacich, naplnené desom a vytržením norí sa do nevysloviteľného tajomstva Večného. Mlčky rozjíma o svätosti Najvyššieho, so vzývaním padá pred Jeho velebnosťou. „Svätý Bože, Svätý Mocný, Svätý Nesmrteľný", často šepká chór spevákov tieto plaché slová do ušú modliacich sa, ktorí nachádzajú svoju najväčšiu blaženosť v tom, keď môžu vykonávať služby anjelov pred Božím trónom, aby ako hovorí jedna z modlitieb v liturgii sv. Jána Zlatoústeho, „Mu prinášali povinné vzývania a chválorečenie". Myšlienka na zástupy cherubínov a serafínov sa stále prekmitáva a chveje v srdciach pokorných modlitebníkov, ktorí majú v nich svoj vzor a usilujú sa im podobať. Z ich perí neprestajne splýva na seba zabúdajúce volanie: „Sláva Tebe, Pane, sláva Tebe, teraz i vždycky i na veky vekov!" Tieto úctyhodné chválorečiace modlitby dodávajú pravoslávnej bohoslužbe nie menej podivuhodnejšie čaro než slávnostný mysteriózny — tajuplný úkon. Avšak nielen z textov liturgických modlitieb, ale i zo správania sa veriacich, zúčastnených na bohoslužbe, vanie pokorné vzývanie a zvelebovanie Najvyššieho. Videl som a pozoroval som mnohé tvary kresťanskej bohoslužby, ale zriedkakedy som si uvedomil, čo je vzývanie ako v pravoslávnom chráme. Kľačí v ňom zbožná žena zahalená ako mníška, jej oči sa ustavične upierajú na „kráľovskú bránu" v ikonostase, ktorou je dovolené nahliadnuť do

svätyne Najsvätejšieho. Nedbá na okolostojacich, nepočúva sväté spevy, nepohnuto zotrváva vo svojom vzývaní len občas sa prežehná skláňajúc s dokonalou rytmičnosťou hlavu k zemi a bozkávajúc ju. Vyzerala ako inkarnácia, stelesnenie oných bez prestania Pána vzývajúcich anjelských zborov, o ktorých sa neustále zmieňujú východné liturgické modlitby..."

Profesorom F. Heilerom podčiarknutý pre byzantskú liturgiu tak charakteristický pneumatický — duchovný a adoračný — vzývajúci ráz fascinoval vždy inoslávnych účastníkov ekumenických konferencií, pre ktorých bolo pravoslávie v prvej štvrtine nášho storočia temer novým objavom a ktorým sa otváral dosiaľ neznámy svet pravoslávnej mystickej zbožnosti. Svedčia o tom napr. slová dr. Fr. Žilku, profesora na vtedajšej Husovej ev. fakulte, známeho najmä prekladom Nového zákona do modernej češtiny: „... nedivil som sa, keď som videl, ako pri pravoslávnej bohoslužbe, konanej v rámci svetovej konferencie v ženevskej pravoslávnej kaplnke nielen anglikánski biskupi, ale i reformovane protestantskí teológovia padali na kolená a prežívali kus mystéria — tajomstva pravoslávnej zbožnosti, v ktorej sú prvky starokresťanskej viery. Nerozumeli slovám cirkevnoslovanského obradu, ale cítili sa zajedno s pravoslávím v hlbinách adorácie pred tajomstvom duchovne prítomného Christa. Nepochybne sa nespreneverili protestantskému, luteránskemu alebo kalvínskemu učeniu o prítomnosti Christa v živloch Večere Pána, ale neubránili sa a ani sa nebránili dojatiu a náboženskému uchváteniu, ktoré sálalo z pravoslávneho obradu. Bledli rozdiely konfesií, žiarila jednota kresťanskej zbožnosti".

K utváraniu jednoty kresťanskej zbožnosti prispel celým svojím životným dielom i prof. F. Heiler, ako o tom svedčí skutočnosť, že pri obnove rímskej liturgie sa stala epikléza, t. j. modlitba za zoslanie sv. Ducha, dôležitou súčasťou omšového kánonu, i keď katolícka cirkev jej nepriznáva konsekračnú — premeňovaciu úlohu, a že v členských cirkvách a náboženských spoločenstvách združených v Svetovej rade cirkví sa záluhou pravoslávia dôraznejšie uplatňuje požiadavka, aby zvestná služba v mene Isusa Christa bola organicky spojená s bohoslužobným vzývaním trojjediného Boha a sviatostným spoločenstvom všetkých veriacich. Tak zvečnelý prof. F. Heiler sa svojou hrivnou neustále pričiňuje o to, aby celá ekuména vzrastala v milosti a poznávaní nášho Pána a Spasiteľa Isusa Christa, ktorému patrí „všetka sláva, česť a klaňanie" spolu s Otcom i so svätým Duchom.

Dr. Vl. Buchta

„Lebo nie navždy bude zabudnutý chudobný, naveky nezahynie nádej biednych" (Žalm 9, 19).

Pred medzinárodným sympóziom o Supraslskom zborníku

Začiatky slovanského písomníctva nás privádzajú do stredovekého Bulharska, do doby panovania cára Borisa a jeho syna Simeona v druhej polovici 9. a začiatkom 10. storočia. V súvislosti s pokrstením bulharského národa roku 865 bolo treba v krátkom čase preložiť z gréckeho jazyka najdôležitejšie bohoslužobné knihy a tiež kázne a hagiografické diela o kresťanských svätcoch. Supraslský zborník obsahuje vlastne posledné dva literárne žánre.

Supraslský zborník je najväčšou a najvzácnejšou starobulharskou písomnou pamiatkou. Dodnes sa z neho zachovalo 48 kapitol na 572 tridsaťriadkových stranách, napísaných úhľadnou a charakteristickou azbukou, cyrilikou. Vyznačuje sa bohatstvom jazyka a najmä slovníka. Možno povedať, že odzrkadľuje obrovskú časť slovného bohatstva stredovekého Bulhara.

Podľa miesta, odkiaľ pochádza, ako aj podľa jazykových príznakov patrí Supraslský zborník k Preslavskej literárnej škole, ktorá tvorí základy významného kultúrneho vzostupu známeho ako Zlatý vek bulharského písomníctva.

Podľa väčšiny bádateľov Supraslský zborník nebol preložený rovno do cyriliky, ale najprv do hlaholiky. Zachoval sa cyrilský opis zborníka. Zdá sa, že vznikol koncom 9. storočia, keď Simeon, ktorý práve nastúpil na trón, zvoláva zhromaždenie do sídelného mesta Veliki Preslav, na ktorom sa cyrilika vyhlasuje za oficiálne písmo, pretože hlaholika je dosť zložitá a neprístupná širokým vrstvám ľudu.

Rukopisné pamiatky z prvého a druhého bulharského štátu nemali závideniahodný osud — väčšina bola zničená alebo ukoristená ako literárne a umelecké pamiatky v dobe, keď Bulharsko dvakrát upadá pod cudziu nadvládu a národ je prenasledovaný ohňom, mečom a podrobený neslýchaným ukrutnostiam. Neveľký počet rukopisov stihli starostliví učenci a mnísi preniesť na sever do Rumunska a na východ do Kyjevskej Rusi, kde zostali neporušené do dnešných čias. Takto sa aj náš zborník ocitol v kláštore Suprasle (vo východnom Poľsku) a do rúk slavistom sa dostal až v prvej polovici 19. storočia.

Supraslský zborník je písaný v SLOVIENSKOM JAZYKU, t. j. jazykom slovanského kmeňa SLOVIENOV, ako sa Bulhari nazývali do konca 10. storočia, kedy postupne a prirodzene získavali meno BULHARI, administratívnou cestou ako príslušníci štátu založeného Prabulharmi roku 681. Práve toto pomenovanie používa starobulharský spisovateľ Černorizec Chrabr, keď píše, že „KEDYSI SLOVIENI NEMALI KNIHY" a episkop Konstantin Preslavski: „LETÍ SLOVIENSKÝ KMEŇ KU KRSTU". Bratia Cyril a Metod napísali svoju azbuku v SLOVIENSKOM JAZYKU. V neskorších opisoch mnohých rukopisov, najmä hagiografických, sa vyskytuje výraz SLOVIENI, TOTIŽ BULHARI, ktorým prepisovači vysvetľujú čitateľovi, že ide o jednu a tú istú národnosť. Toto písomníctvo sa rýchlo rozširuje za hranice Bulharska a stáva sa slovanským písomníctvom.

Oslava Supraslského zborníka je časťou významných iniciatív v oblasti starobulharistiky, venovaných 1300. výročiu vzniku bulharského štátu. Usilovne sa pripravuje nové vydanie ôsmich najstarších stredovekých bulharských pamiatok, pričom budú po prvý raz vydané fototypiou, v celku, list po liste, v skutočnej veľkosti. Oproti fotografiám bude strojopisom reprodukovaný text v hlaholike a cyrilike (pre tento účel bol vyrobený prvý bulharský písací stroj s hlaholským a cyrilským písmom), aby sa nemusela robiť namáhavá a drahá ručná sadzba. Veľa podujatí sa koná v spolupráci s kolegami z Nového Zélandu a Talianska, vďaka čomu (najmä pátraním po nových gréckych textoch — originálocb Supraslského zborníka a Sinajskej obradnej knihy v bohatých talianskych knižniciach) budú vydania na potrebnej úrovni.

K nevyhnutnosti usporiadať sympózium, ktoré sa bude konať v meste Šumen od 28. do 30. septembra 1977, sme dospeli spontánne s mojím kolegom prof. Capaldom z Talianska v súvislosti s novým vydaním pamiatky. Sympózium pripravuje Bulharská akadémia vied a hostiteľom stretnutia, na ktorom sa prednesie vyše 40 referátov, bude Šumen, mesto vo východnej Moesii, mesto moeských Bulharov, odkiaľ pochádza náš význačný stredoveký učenec a buditeľ Kliment Ochridský. V jeho okolí pred storočiami vznikla a prekvitala Preslavská literárna škola. Jednou z najvzácnejších perál tejto školy je Supraslský zborník.

Sympózium je venovaná 1150. výročiu narodenia Konštantína Cyrila Filozofa (r. 827—1977).

Prof. Jordan Zaimov
z Ústavu bulharského jazyka pri
Bulharskej akadémii vied

† Za slavistom prof. Jánom Stanislavom

Univerzitný **profesor Ján Stanislav, ktorý toľko urobil pre hlbšie poznanie reči a kultúry našich veľkomoravských predkov a pre povznesenie našej reči, zomrel dňa 29. júla 1977.**

Porovnávacia slavistika, misia Cyrila a Metoda v krajine našich predkov, dejiny nášho jazyka a rozvoj jeho kultúry v súčasnosti, to bola oblasť jeho základných záujmov. Svedčia o tom tri zväzky knihy **„Slovenský juh v stredoveku"** (Martin, 1948), monumentálne päťzväzkové dielo **„Dejiny slovenského jazyka"**, dvojdielna **„Staroslovienčina"**, ktorú ešte stihol dať do tlače, veľa publikácií a článkov.

V článku **„Počiatky kresťanstva na Slovensku"** (Kalendár 1948) napísal: **„Nemôže byť ani reči o tom, že Slovensko s Cyrilom a Metodom nemá nič spoločného, to práve tu sa tými menami zachovalo najviac stôp po starej slovienčine medzi západnými Slovanmi". — „Rastislavovo pozvanie sv. bratov malo nesmierny kultúrny, národný a politický význam. Zapojili sme sa pevne do kresťanského sveta a boli sme účastní všetkých dobrodení, ktoré kresťanstvo so sebou prinášalo. Vybŕdli sme z temnoty hriechu, ako hovoria staroslovienske pramene, stali sme sa politicky a cirkevne samostatnými a postavili sme sa kultúrne za niekoľko rokov na úroveň iných starých európskych národov. Z barbarského národa stal sa národ vysokej kultúry. Kresťanstvom našich kniežat a Cyrila a Metoda postavili sme sa teda do radu kultúrnych národov. Ono nás priviedlo do európskeho spoločenstva starých národov. Ním sme si vytvorili takú vysokú kultúru, o akej niektoré susedné národy v tých časoch ani nesnívali. Toto kresťanstvo, tu a pre naše potreby osnované, prešlo k Čechom a k južným a východným Slovanom. Oni z neho čerpali a na ňom budovali svoj život cez stáročia".**

Prof. Stanislavovi záležalo veľmi na tom, aby náš národ mal vysokú jazykovú kultúru, ako majú iné národy. — Za svoje zásluhy bol vyznamenaný **Radom práce a ďalšími vyznamenaniami a pri príležitosti 1100. výročia príchodu sv. Cyrila a Metoda na Veľkú Moravu mu v Bulharskej ľudovej republike udelili Rad sv. Cyrila a Metoda.**

Ľutujeme odchodu zanieteného vedca, slavistu, ktorý toľko urobil pre rozvoj jazyka, literatúry a kultúry slovanských národov.

Vičnaja pamjať! Štefan Horkaj, duchovný

O mníchoch

Ľudia, ktorí z lásky k Bohu sa zriekli sveta a žijú v úplnej samote, sa volajú pustovníci. Pravoslávnymi mníchmi na našom území boli svätí slovanskí apoštoli Cyril a Metod a ich poprední slovanskí učeníci Gorazd, Angelár, Kliment, Naum a Sáva. Títo učeníci boli však po smrti svätého Metoda na rozkaz rímskeho pápeža Štefana VI. z Moravy vyhnaní a odišli k južným Slovanom, kde ich pamiatku veľmi ctia. V Čechách ich pamiatka takmer zanikla a až česká pravoslávna cirkev ju obnovuje. Ich spoločný sviatok je u všetkých pravoslávnych Slovanov v júli. — Pustovníkom bol napr. sv. Ján Krstiteľ. Najznámejší z českých pustovníkov slovanského obradu sú Ivan Český, ktorý žil v lesnej samote pod skalou, kde neskôr vzniklo mestečko Mníšek, a sv. Prokop Sázavský, ktorý žil v lesnej samote pri rieke Sázave, kde neskôr vzniklo mestečko Sázava; ešte počas jeho života tam bol vybudovaný monastier, ktorého igumenom a neskôr archimandritom sa stal svätý Prokop. — Takých ľudí cirkev potrebuje i dnes.

(Katechizmus vl. Gorazda)

28. október — historický medzník v dejinách našich národov

Veľká októbrová soc. revolúcia 1917 bola pre celý svet príkladom riešenia zrelých spoločenských problémov. Jej príklad viedol k rozmachu národnooslobodzovacieho boja a mohutná revolučná vlna z Ruska oznamovala hlbokú krízu imperialistickej sústavy. Rakúsko-uhorská monarchia sa otriasala v základoch.

Po podpísaní brestlitovského mieru sa vracali vojnoví zajatci z Ruska s revolučnými myšlienkami. Ruské udalosti mohutne zapôsobili na myslenie nášho ľudu. Došlo k živelným prejavom nespokojnosti tam, kde napr. boli zadržiavané podpory vdovám a manželkám vojakov. Vojaci preberali správu obcí po úteku skorumpovaných predstaviteľov Rakúska-Uhorska. Najbiednejším sa prideľovali byty a rozdeľovali sa ukryté zásoby potravín.

Vplyv Októbrovej revolúcie na slovenských vojakov sa ukázal aj vo vzbure v Kragujevaci (terajšia Juhoslávia) v júni 1918. Na jej príprave sa najaktívnejšie podieľali vojaci, ktorí sa vrátili z Ruska a viac nechceli obetovať svoje životy za monarchiu. Na celom srbskom fronte mali byť zvolené vojenské rady, zvrhnutá vláda a s vojnou sa mal urobiť koniec.

Takýchto konkrétnych udalostí bolo mnoho, čo jasne svedčí, že prvá Československá republika vznikla pod vplyvom revolučných udalostí v Rusku na české a slovenské robotnícke hnutie.

Keď si v tomto roku pripomíname 59. výročie vzniku československého štátu, zamýšľame sa nad cestou, ktorú naše národy prešli za toto obdobie. Tohtoročný 28. október je pre nás o to významnejší, že ho oslavujeme v predvečer 60. výročia Veľkej októbrovej socialistickej revolúcie, ktorú oslávia pracujúci celého sveta.

Pri zrode ČSR 28. októbra 1918 náš ľud nemal ešte skúseného vodcu, akého mali ruskí pracujúci v osobe V. I. Lenina. Preto naša buržoázia ľahko prevzala moc, vytvorila silný protiľudový aparát a ako vieme, už r. 1920 v decembri počas generálneho štrajku zaútočila na robotnícku triedu. Z ťažkej prehry sa náš ľud poučil. Roku 1921 bola založená Komunistická strana Československa, ktorá stála na čele pracujúcich v ich zápasoch s buržoáziou i v zápase proti fašizmu počas druhej svetovej vojny.

I pre našu pravoslávnu cirkev rok 1918 priniesol dlhoočakávanú slobodu. Do roku 1918 Rakúsko-Uhorsko utláčalo pravoslávie, čo dokazuje Marmaroš-sihotský proces 1912—1914. Už v roku 1920 sa obnovujú naše cirkevné obce, naši veriaci sa organizujú v pravoslávnych cirkevných obciach, organizujú eparchiu mukačevsko-prešovskú a s pomocou srbskej pravoslávnej cirkvi máme už aj prvého biskupa v Čechách, vladyku — mučeníka Gorazda.

Po víťaznej revolúcii v máji 1945, po vojne, po našom oslobodení slávnou Sovietskou armádou, sa stal 28. október 1945 sviatkom novej republiky — Dňom znárodnenia. Úspechy nášho znárodneného priemyslu, baní, bánk a poľnohospodárstva sú také jasné, že ich nemôžu poprieť ani odporcovia socializmu.

Rok 1945 sa stal pre našu cirkev veľmi priaznivým. Ruská pravoslávna cirkev vyvrátila štvavú propagandu, ktorá mala svoje korene už v revolučnom roku 1917, o údajnom potláčaní náboženstva v Rusku. Naopak, ruská pravoslávna cirkev sa lepšie upevnila a počas druhej svetovej vojny výrazne morálne i hmotne podporovala svoj štát. Pravoslávna cirkev v novom Československu sa tiež jasne postavila na stranu ľudovej správy nášho štátu. Naši veriaci sa nekompromisne postavili za socializáciu dediny a svojou prácou prispievajú k budovaniu vlasti. A napokon 28. október 1968 sa stal ďalším historickým medzníkom v dejinách našich národov pri doriešení národnostnej otázky. Prijatím zákona o Československej federácii sa položil základ pre spravodlivé riešenie národnostného usporiadania v našej Československej socialistickej republike.

Prof. Andrej Hniďak

Prvá cesta Pavlova

NA CYPRE

„A oni, vyslaní Duchom svätým, zišli do Seleucie odtiaľ sa preplavili na Cyprus a keď prišli do Salaminy, zvestovali slovo Božie v židovských synagogách. Mali so sebou Jána, aby im posluhoval. Keď prešli celým ostrovom až do Pafu, našli tam muža, akéhosi čarodejníka, falošného proroka, Žida, menom Barjezusa, ktorý bol tam s vladárom Sergiom Pavlom, mužom rozumným. Tento Sergios povolal si Barnabáša a Saula a žiadal si počuť slovo Božie. Ale Elymas, čarodejník, — toto znamená totiž v preklade jeho meno, — postavil sa proti nim a snažil sa odvrátiť vladára od viery. Vtedy Saul, ktorý sa volal aj Pavel, naplnený Duchom svätým, uprene zahľadel sa na neho a riekol mu: „Člo-

veče, plný všetkej lesti a každej nešľachetnosti, syn diablov a nepriateľ každej spravodlivosti, či neprestaneš prevracať pravé cesty Pánove? Teraz, ajhľa, ruka Pánova proti tebe, oslepneš a začas neuvidíš slnko". A teraz obkľúčila ho mrákota a tma, i hmatal sem-tam a hľadal niekoho, čo by ho vodil za ruku. Keď vladár videl, čo sa stalo, uveril a veľmi sa divil Pánovmu učeniu" (Skutky ap. 13,4—12).

Uznesenie

ZO ZASADNUTIA PLÉNA EPARCHIÁLNEHO ZHROMAŽDENIA MICHALOVSKEJ EPARCHIE, KTORÉ SA KONALO DŇA 11. 7. 1977.

Eparchiálne zhromaždenie pravoslávnej michalovskej eparchie **berie na vedomie a schvaľuje otvárací prejav Preosvieteného vladyku Cyrila, biskupa michalovského, referát o význame mierového úsilia pre ľudstvo, ktorý predniesol d. o. prot. Ján Choma, predseda misijného odboru ER, situačnú správu zo života michalovskej eparchie, prednesenú d. o. prot. Mikulášom Ščerbejom, riaditeľom ER, ako aj správu ekonóma ER o hospodárení eparchie a farností. Eparchiálne zhromaždenie schválilo jednomyseľné voľby do štatutárnych orgánov cirkvi, diskusné príspevky, konštruktívne návrhy a pripomienky a uznáša sa, aby vyplývajúce úlohy boli realizované.** Eparchiálne zhromaždenie vyjadruje nášmu socialistickému zriadeniu **svoju najúprimnejšiu vďaku za spravodlivé zákony a pomoc poskytnutú našej pravoslávnej cirkvi pri nápravách chýb zapríčinených pravoslávnej cirkvi v rokoch 1968—69 počas krízového obdobia.** Zastavilo sa prenasledovanie pravoslávnych veriacich a pravoslávna cirkev dostala také isté práva na existenciu, aké majú všetky štátom uznané cirkvi a náboženské spoločnosti v našej vlasti. Boli doriešené požiadavky nanesené na eparchiálnom zhromaždení ohľadom spoluužívania chrámov. **Eparchiálne zhromaždenie prejavuje radostnú nádej, že cesta vytýčená vládou našej republiky, cesta výstavby krajšej budúcnosti zabezpečuje pre všetkých občanov našej vlasti slobodu a blahobyt, a preto pravoslávni veriaci sa zaväzujú, že spoločne so všetkými občanmi našej vlasti budú každý na svojom pracovisku svedomite plniť zverené im pracovné úlohy.** Eparchiálne zhromaždenie **vyjadruje srdečnú vďaku našim najvyšším cirkevným predstaviteľom, Jeho Blaženstvu metropolitovi Dorotejovi, Preosvietenému vladykovi Cyrilovi a všetkým štatutárnym orgánom našej eparchie** za ich doterajšiu usilovnú prácu a pomoc pri konsolidácii náboženských pomerov. Eparchiálne zhromaždenie súčasne vyhlasuje, že aj v nastávajúcom funkčnom období **sa bude usilovať o konsolidáciu náboženských pomerov, o upevnení našich veriacich v pradedovskej pravoslávnej viere a láske k nášmu socialistickému zriadeniu.** V zmysle ústavy našej pravoslávnej cirkvi v ČSSR budeme aj naďalej dbať

o upevnenie disciplíny, svedomité plnenie duchovných a štátoobčianskych povinností, rozširovanie pravoslávnej cirkevnej tlače medzi veriacimi, o nábor poslucháčov na PBF a o prehĺbenie duchovného a občianskokultúrneho upovedomenia nášho duchovenstva.

V hospodárskych záležitostiach sa budeme usilovať dobrovoľnými finančnými zbierkami prispievať na potrebné charitatívne účely a účelové fondy našej pravoslávnej cirkvi.

V zmysle všeľudských medzinárodných a kresťanských zásad koexistencie **budeme preukazovať ľudské a bratské vzťahy a postoje k všetkým občanom našej vlasti bez rozdielu ich národnosti a náboženského presvedčenia.** — Vďaka mierovej politike bratského Sovietskeho zväzu a krajín socialistického spoločenstva v súčasnosti vznikla nádej a reálne perspektívy na mierové spolunažívanie ľudstva na celej zemi, **o čom jasne svedčí Helsinská konferencia z r. 1975, ako aj Celosvetová konferencia cirkevných činiteľov za trvalý mier, odzbrojenie a spravodlivé vzťahy medzi národmi, ktorá sa konala v Moskve 6.—10. júna 1977.**

Pretože **„k mieru nás povolal Pán"** (1 Kor. 7, 15), my, príslušníci pravoslávnej cirkvi pokladáme mierovú činnosť za jednu z našich najzákladnejších životných povinností, a preto spolu so všetkými mierumilovnými národmi sveta v zmysle hesla zosnulého prezidenta Klementa Gottwalda **„Buduj vlasť — posilníš mier"** sa budeme modliť a pracovať pre zabezpečenie trvalého mieru na celom svete s pevnou vierou a nádejou, že **„Hospodin dá silu svojmu ľudu, Hospodin požehná svoj ľud pokojom"** (Ž. 28, 11).

Eparchiálne zhromaždenie pravoslávnej michalovskej eparchie

„Odkázaný som na Teba od života matky, nebuď mi ďaleký, bo blízko súženie a spomocníka niet" (Žalm 22, 11—12).

„Boh nám je útočišťom, silou, pomocou v súžení vždy osvedčenou. Preto sa nebojíme, keby sa aj prevrátila zem a vrchy klátili sa v srdci mora... Poďte a viďte skutky Hospodinove! On veci úžasné spôsobil na zemi: po koniec zeme zastavuje vojny..." (Žalm 46).

Zo svetovej cirkevnej tlače

● V Chadersdorfe pri Viedni *sa v dňoch 23.—26. 3. 1977 prvýkrát stretli zástupcovia Konferencie európskych cirkví a Kresťanskej mierovej konferencie. Za ruskú pravoslávnu cirkev sa na stretnutí zúčastnil prof. N. A. Zabolotskij, ktorý predniesol prednášku na tému „Oblasť spolupráce — bohoslovecké, psychologické a soc.-etické chápanie". Zasadnutie prerokovalo otázku spolupráce medzi Kresťanskou mierovou konferenciou a Konferenciou európskych cirkví v budovaní mieru v Európe. Prerokovali tiež Záverečné komuniké z Helsínk, otázky vzájomných vzťahov medzi Európou a tzv. tretím svetom a vytýčili si plán práce.*

— — —

● Sv. Nektarij, biskup pentapolský *(alexandrijská pravoslávna cirkev), ktorý zomrel r. 1920 na ostrove Egin, bol kanonizovaný konštantínopoľskou pravoslávnou cirkvou r. 1961. Jeho menu sú zasvätené mnohé chrámy v Grécku.*

— — —

● V starobylom monastieri sv. Bohorodičky *v Dragalevci, na svahu hory Vitoša, sú veľmi cenné kultúrne pamiatky zo XIV. storočia. Časť pamiatok z tohto monastiera je uschovaná na Athose. V monastieri je chrám Zosnutia Bohorodičky z r. 1469, veľmi pekne vymaľovaný a obnovený. Pôvodná maľba je z roku 1476. Teraz je to monastier ženský, kde igumeniou je sestra Eufímija. Monastier navštevujú mnohí turisti, ktorí takto získavajú prehľad o kultúrnych pamiatkach Bulharska.*

— — —

● Bohoslovecký inštitút univerzity v Bukurešti *r. 1976 udelil vedeckú hodnosť doktora teológie h. c. metropolitovi leningradskému a novgorodskému Nikodimovi za teologickú a ekumenickú prácu. Metropolita Nikodim vo svojom poďakovaní patriarchovi rumunskej pravoslávnej cirkvi povedal, že v tomto akte vidí pozornosť, svedectvo bratstva, ktoré už po stáročia spája naše cirkvi a národy.*
(ŽMP)

— — —

● Alexandrijská pravoslávna cirkev má v Keni *arcibiskupstvo.* Medzi prvých *tamojších kresťanov patrí terajší biskup Georgij Gatuna. Táto pravoslávna cirkev je veľmi aktívna a spolupracuje s oslobodeneckým hnutím Afriky. Roku 1965 bola táto cirkev legalizovaná, chrámy a majetok museli kolonizátori vrátiť. Roku 1971 navštívil túto cirkev neb. metropolita a prezident Makarios z Cypru. Vtedy kresťanstvo prijalo z jeho rúk a z rúk tamojšieho biskupa asi 5000 ľudí. v Keni je teraz približne 250 tisíc pravoslávnych veriacich, 34 duchovných a jeden biskup miestneho pôvodu. Cirkevných obcí je 150.*
(Pravosl. misionár)

Zo života našich farností

OBNOVENÝ CHRÁM SV. CYRILA A METODA V STROPKOVE

Po búrlivých časoch sa dali pravoslávni veriaci v Stropkove znovu s chuťou do práce. Pretože do chrámu už zatekalo, dohodli sa s bratmi gréckokatolíkmi a chrám spoločne pokryli novým plechom, aby sa zaskvel novou krásou. V deň chrámového sviatku sv. Cyrila a Metoda zavítal medzi nás Preosvietený vladyka Nikolaj, biskup prešovský, ktorý obnovený chrám posvätil, aby ešte dlho slúžil ako dom modlitby nám i našim potomkom. Slávnostnú archijerejskú sv. liturgiu slúžil Preosvietený vladyka Nikolaj za spoluslúženia okresného protopresbytera a duchovenstva. Preosvietený vladyka Nikolaj v preplnenom chráme predniesol aj slávnostnú kázeň, v ktorej povzbudil veriacich, aby si i naďalej ako oko v hlave chránili dedičstvo našich otcov, sv. pravoslávnu vieru, podľa príkladu slovanských učiteľov sv. Cyrila a Metoda. Poďakoval miestnemu duchovnému d. o. prot. Petrovi Cuperovi, kurátorom a všetkým pravoslávnym veriacim za príkladnú starostlivosť o chrám Boží a zaželal im veľa úspechov aj do budúcnosti. Po sv. liturgii odslúžili večiereň, počas ktorej bolo myrovanie a sprievod okolo chrámu. S radosťou sa rozchádzali veriaci domov, posilnení duchovne do ďalších dní.

NA NAŠU PRAVOSLÁVNU CIRKEVNÚ TLAČ DAROVALI:

Pravoslávny farský úrad Bajerovce Kčs 100.—, Štefan Roman, Kamenná Poruba pri Vranove, Kčs 50.—, vd. Mária Serdiová, Slavkovce, Kčs 40.—, Pravoslávny farský úrad Prešov Kčs 30.—. Všetkým darcom srdečná vďaka a Pán Boh zaplať. Mená ďalších priaznivcov našej tlače uverejníme v budúcom čísle.

STROPKOV: Z tohtoročného odpustu a slávnostnej vysviacky obnoveného chrámu sv. Cyrila a Metoda.

Významné životné jubileum

Dlhoročný pracovník na nive sv. pravoslávia, d. o. mitr. prot. MIKULÁŠ ŠČERBEJ, riaditeľ ÚER V Michalovciach, sa v tomto období dožil dvoch významných životných jubileí. Dňa 20. decembra m. r. mal 65 rokov a 25. augusta 1977 sa dožil 40. výročia rukopoloženia na kňaza.

Náš jubilant sa narodil r. 1911 v Bukovci na Zakarpatsku v rodine lesného robotníka. Po absolvovaní gymnázia v Užhorode úspešne absolvoval štúdium pravoslávneho bohoslovia v Prizrene (Juhoslávia) r. 1936 a bol ustanovený za úradníka na pravoslávnej mukačevsko-prešovskej eparchii v Mukačeve. Po svojom sobáši s Máriou Papačovou bol 24. augusta 1937 vysvätený na diakona a 25. augusta toho istého roku na pravoslávneho presbytera (kňaza) v katedrálnom chráme v Mukačeve. Vysvätil ho Preosvietený dr. Damaskin, pravoslávny biskup mukačevsko-prešovský. Po vysviacke o. Mikuláš účinkoval na viacerých pravoslávnych farnostiach na Zakarpatsku a na východnom Slovensku. Počas jeho účinkovania v Lúčkach si pravoslávni veriaci vybudovali nový chrám a faru, v Medzilaborciach vybudovali nový chrám — pamätník a faru a v Zemplínskej Širokej novú faru. Od r. 1950 bol otec Mikuláš poverený vykonávaním rôznych cirkevných funkcií v michalovskej eparchii a napokon bol ustanovený za riaditeľa úradu eparchiálnej rady pravoslávnej cirkvi v Michalovciach, túto funkciu vykonáva doteraz. Otec Mikuláš sa počas vojny aktívne zúčastnil na protifašistickom odboji a po vojne spolu so svojimi veriacimi sa angažoval na budovaní krajšej budúcnosti. Za svedomité plnenie duchovenských a občianskych povinností je nositeľom viacerých vyznamenaní. Je tiež dlhoročným dopisovateľom našej tlače. Pri príležitosti jeho životného jubilea mu blahoželal Preosvietený vladyka Cyril, biskup michalovský, pracovníci michalovskej eparchie a pán cirkevný tajomník. I najvyšší predstavitelia našej cirkvi, Jeho Blaž. metropolita Dorotej a kancelár ÚMR prot. dr. Jiří Novák zaslali jubilantovi blahoželanie a pozdravný list.

Ďakujeme milému jubilantovi za všetku prácu ktorú vykonal pre blaho sv. pravoslávnej cirkvi a do ďalšieho života na zaslúženom dôchodku mu prajeme veľa dobrého zdravia a Božieho požehnania.

NA MNOHAJA I BLAHAJA LITA!

Prot. Štefan Mandzák

Zo života prešovskej eparchie

ODPUSTOVÉ BOHOSLUŽBY

● Pravoslávni veriaci z podtatranského mestečka Ľubice oslávili dňa 15. augusta svoj chrámový sviatok na počesť Zosnutia (Uspenija) Prečistej Bohorodičky. Slávnostnú sv. liturgiu odslúžil d. o. prot. dr. Š. Pružinský a d. o. František Greš. Odpustovú kázeň predniesol d. o. prot. dr. Štefan Pružinský, ktorý poukázal na život a zosnutie Božej Matky ako na príklad pre nás.

● Ľutina. Kto by nepoznal známe pútnické miesto v Prešovskom okrese? V Ľutine sa stretávajú každoročne veriaci z ďalekého i blízkeho okolia, aby si uctili ikonu Matky Božej a priniesli Prečistej svoje modlitby a prosby. Je to Ľutina s jej hôrkou, kde stojí pravoslávna kaplnka zasvätená Zosnutiu (Uspeniu) Božej Matky. Tohto roku, v nedeľu dňa 28. augusta sa konali i tu slávnostné bohoslužby za účasti veľkého počtu veriacich, ktorí pristúpili k sv. spovedi a sv. prijímaniu. Bohoslužby sa konali už od soboty. Začali sa večierňou, posvätením vody v studničke pri chráme, slúžili sa molebeny. V nedeľu Preosvietený vladyka Nikolaj, biskup prešovský, so svojím sprievodom zavítal do Ľutiny, aby tu odslúžil slávnostnú archijerejskú sv. liturgiu za spoluslúženia d. o. prot. Pavla Pidaniča, vedúceho misijného odboru pri ER, d. o. mitr. prot. Michala Kernaševiča z Ladomirovej a iných duchovných. Slávnostnú kázeň predniesol d. o. mitr. prot. M. Kernaševič, ktorý poukázal na veľkú lásku Matky Božej k nám, hriešnym a na jej prosby za nás pred trónom Všemohúceho. Na konci sv. liturgie pozdravil veriacich — pútnikov Preosvietený vladyka Nikolaj, ktorý im zaželal, aby ich ochraňovala nebeská Kráľovná v ďalších dňoch ich života, ktorý nech prebieha v pokoji a láske. Slávnosti boli ukončené myrovaním a sprievodom okolo chrámu. Počas tohto sprievodu tropar k Uspeniju spieval ľudový ženský zbor pravoslávnych žien z Ľutinej, ktorý založil nebohý otec duchovný Solovjev, ich vtedajší dušpastier, ešte v tridsiatych rokoch.

Nižná Jablonka

● Dňa 28. augusta konali sa odpustové bohoslužby na počesť sviatku Zosnutia (Uspenija) Prečistej, spojené s vysviackou chrámu po gen. oprave v Nižnej Jablonke. Vysviacku vykonal d. o. prot. P. Spišák, riaditeľ ER z Prešova, ktorý odslúžil tiež slávnostnú liturgiu spolu s d. o. P. Piruchom a d. o. prot. F. Sisákom, miestnym duchovným. Kázal d. o. prot. P. Spišák, ktorý za Preosvieteného vladyku Nikolaja poďakoval miestnemu duchovnému, kurátorom a veriacim za ich obetavú prácu pri oprave a výzdobe ich Božieho domu.

R. F.

Zo života michalovskej eparchie

Archijerejské bohoslužby

● V sobotu dňa 6. augusta v deň sviatku Premenenia (Preobraženija) Isusa Christa a v pondelok 15. 8. t. r., v deň sviatku Zosnutia (Uspenia) Presvätej Bohorodičky Preosvietený vladyka Cyril, biskup michalovský, odslúžil archijerejské sv. liturgie v katedrálnom chráme v Michalovciach.

Tradičné odpusty

● V nedeľu 7. 8. 1977 bol tradičný odpust v Hnojnom pri príležitosti sviatku Preobraženija Isusa Christa. Slávnostnú sv. liturgiu odslúžil pred veľkým počtom veriacich d. o. Ján Mantič ktorý tiež kázal na tému sviatku. Ľudový spev viedol br. kantor Michal Michalečko z Jovsy spolu s bratmi M. Bobancom zo Závadky a Jánom Borovským z Hriadok. Vďaku treba vysloviť sestre Márii Olexovej st. z Hnojného, ktorá darovala do chrámu prekrásne oltárne prikrývky a veriacim ženám z Hnojného, ktoré darovali do chrámu koberce.

● V nedeľu dňa 7. 8. t. r. bol odpust v Inovci na sviatok sv. proroka Eliáša. Odpustové bohoslužby odslúžil d. o. Ladislav Fedor, ktorý tiež kázal na tému sviatku. Cirkevný spev viedol br. kantor Ján Jacko z Choňkoviec.

● V nedeľu dňa 3. júla t. r. sa konal odpust na počesť sv. ap. Petra a Pavla v Brezine, kde sv. liturgiu odslúžil d. o. Juraj Kačala, ktorý tiež kázal.

(M. Š.)

Životné jubileum

Deň 8. augusta 1977 bol jubilejným dňom pre ŠTEFANA A ANNU ROMANOVCOV z KAMENNEJ PORUBY pri Vranove. Dožili sa toho dňa 45 rokov spoločného manželského života. Toho dňa bola odslúžená sv. liturgia v katedrálnom chráme v Michalovciach, ktorý manželia aj z takej diaľky radi navštevujú. Pradedovskej pravoslávnej cirkvi zostali naši jubilanti verní i po roku 1968, sú dlhoročnými odberateľmi časopisu Odkaz sv. Cyrila a Metoda a prispievateľmi na tlačový fond.

Jubilantom želáme veľa dobrého zdravia Božieho požehnania do ďalších rokov ich spoločného života.

Na mnohaja i blahaja lita!

Posmrtné spomienky

So zármutkom sme prijali správu, **že vo veku 76 rokov odišiel na večnosť brat** JURAJ LECHMAN, kantor pravoslávnej farnosti **Podhoroď**. Svoju funkciu kantora vykonával 30 rokov, napriek svojej chorobe. Záslužnú prácu pre cirkev vykonal najmä v rokoch 1968-69, keď napriek mnohým prekážkam zostal verný pravoslávnej cirkvi. V deň sviatku Sťatia Jána Krstiteľa (Usiknovenija) ešte viedol spev v chráme. Zomrel 31. 8. v ranných hodinách. Pohrebné obrady vykonal d. o. Ladislav Fedor a d. o. prot. Ján Choma, predseda misijného odboru pri ER.

Vičnaja pamjať!

L. F.

V Rakovci nad Ondavou **sme sa rozlúčili dňa 14. júla 1977 s bratom** JÁNOM BAKAJSOM—KICOM, ktorý nás predčasne opustil vo veku 56 rokov. Nebohý brat Ján bol nielen dobrým pravoslávnym veriacim, ale aj kurátorom a predsedom zboru kurátorov pri našom chráme, a bol i dobrým robotníkom vo svojom zamestnaní. Bol iniciátorom opravy chrámu Božieho v povojnových rokoch. Na rozlúčke s ním sa zúčastnili mnohí príbuzní, rodáci a veriaci všetkých vierovyznaní. Smútočné obrady odslúžil a za všetkých sa rozlúčil d. o. Štefan Horkaj z Michaloviec.

Vičnaja pamjať!

Byšťanský

Zo života zahraničných pravoslávnych cirkví

Srbská cirkev. *V sále belehradskej patriarchie sa systematicky koná tzv. Pravoslávna ľudová univerzita, kde sú raz do týždňa odborné prednášky. Prednášal tam napr. prof. dr. L. Milin na tému: „Problém večnosti sveta", ďalej prof. V. H. Arsič bude mať tri prednášky etiky (Sociológia morálu, Problém morálu v sociológii a historickom materializme, Individuálny a sociálny morál a Mravná a kultúrna kríza a východisko z nej).*

Patmos. *Cirkev na tomto gréckom ostrove patrí pod carihradskú patriarchu. Pod vedením igumena Burnisa ožil znovu cirkevný život. Ešte v roku 1960 hrozilo zatvorenie tamojšieho bohosloveckého seminára, ale dnes v ňom študuje 200 bohoslovcov z Grécka a iných krajín. Na ostrove pracuje 30 mníchov a rad novicov. Vedú sedem farností, na ktorých sú tiež mládežnícke, sociálne a charitatívne zariadenia.*

Grécku cirkev. *Antiochijský patriarcha Eliáš IV. poďakoval gréckej pravoslávnej cirkvi za hmotnú pomoc, ktorú v libanonskej kríze poskytla pravoslávnym veriacim. Z celkového počtu 55 000 pravoslávnych ľudí polovica stratila domovy a žijú v táboroch. Boli zničené monastiery a katedrála v Bejrúte. — Cirkev sa zúčastní na bojoch proti drogám. — V Aténach funguje biblická spoločnosť, založená už v roku 1808. Bibliu vydali v cirkevnom a ľudovom jazyku.*